

5.Страны, где запрещены разводы.- [сайт]
URL:<https://zen.yandex.ru/media/id/5cdc09a3566f1500b369c62a/strany-gde-zaprecseny-razvody-5d7a59f4d7859b00ad2b8ffd>

6.Необычные законы с африканского континента: Развод возможен только с согласия свекрови.- [сайт] URL: <https://noi.md/ru/v-mire/neobychnye-zakony-s-afrikanskogo-kontinenta-razvod-vozmozhen-toliko-s-soglasiya-svekrovi>

7.Чтоб развестись в Гане, надо прийти в суд в своих свадебных нарядах. - [сайт]
URL:<https://tvcenter-ru.turbopages.org/tvcenter.ru/s/raznoe/chtob-razvestis-v-gane-nado-priyti-v-sud-v-svoih-svadebnyh-platyah/>

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ІШКІ ІСТЕР ОРГАНДАРЫНДА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚ ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Өмірзаққызы Б.

*Қазақстан Республикасы ІІМ Б.Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының
жалпы заң пәндері кафедрасының оқытушысы, полиция капитаны,
заң ғылымдарының магистрі*

XX ғасырдың ортасында дүниежүзіндегі экологиялық жағдайдың ауырлауына байланысты экология жеке ғылым ретінде қалыптасты. Бүгінгі таңда адамның экологиялық көзқарасын қалыптастру арқылы қоршаған ортаға деген жауапкершілігін арттыру өте өзекті мәселе болып табылады. Қазіргі ауыр экологиялық дағдарыс заманында тәрбие мен білім берудің негізі ең алдымен адам мен табиғаттың қарым қатынас принципін жетілдіру процесінде, экологиялық білім мен тәрбие берудің маңызы зор болып табылады. Қазақстанның экологиялық құқығы құқық саласы ретінде 1917 жылығы қазан төңкерісінен кейін «Кең мағынадағы жер құқығының» құрамында пайда болды. Қазақстан Республикасы 1999 жылы 4 қаңтарда «Экологиялық білім» бағдарламасын бекітті. Осы бағдарлама аясында көптеген жұмыстар жүргізіліп келеді. Ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудің амалдарын табу үшін біз ең алдымен экологиялық құқыққа тоқталайық. Қазіргі уақытта ішкі істер органдарында экологиялық құқықты оқытудың маңызы зор. Себебі кез келген тұлға білім, мәдениет және экология ғылымдарынан сауатты болуы керек екені анық. Білім - ол ізденуге, зерттеуге жол ашатын үлкен жол. Тек жол ашып қана қоймай алынған білімді тәжірибеде қолдана білу шарт. Егерде біз экологиялық сауаттылықты неғұрлым арттырсақ қоршаған ортаға деген жауапкершілік оң нәтижесін беретіні анық.

Экологиялық құқық дегеніміз - экологиялық-заңдылық нормаларының (тәртіп ережелері) жиынтығы. Ол қоршаған ортаны қорғау, экологиялық зияндардың зардаптарын алдын ала ескерту, адамды қоршаған табиғи ортаны сауықтыру және сапасын арттыру жолында адам мен табиғаттың өзара қоғамдық (экологиялық) қатынасын реттейді. Қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттері аясындағы, адамдардың қазіргі және келешек ұрпақтарының мүдделері үшін табиғат байлығын қорғау және ұтымды пайдалану саласындағы қоғамдық (экология) қатынастарды реттейтін заң нормаларының жиынтығы [1].

Экологиялық құқық, құқық саласы ретінде - адамдардың мүдделері үшін қоғам мен табиғат арасындағы үйлесімді байланыстарға жету мақсатында экологиялық қоғамдық қатынастарды жүзеге асыратын арнайы тәсілдерді реттейтін құқықтық нормалар екенін көріп отырмыз.

Экология құқығының әдістері – қоғам мен табиғат арасындағы үйлесімді байланысқа жетуге бағытталған, олар табиғатқа да, қоғамға да қатысты заңдылықтардың құқықтық реттелуінің сақталуына негізделеді. Экология құқығы 3 негізде оқытылады: пән ретінде, сала ретінде, ғылым ретінде. Экология құқығы пән ретінде - теория мен тәжірибелердің сұрақтарын қарастырады.

Экология құқығы сала ретінде тану үшін біз белгілі бір заңдарға жүгінеміз, олардың нормаларына түсініктеме береміз.

Ғылым ретінде жалпы теориялық және тәжірибелік, құқықтық нормаларды қолдана отырып терең зерттеп ғылыми гипотеза жасалады [2].

Ішкі істер органдарында экологиялық құқықты оқыту арқылы келесі нәтижелерге қол жеткіземіз:

1. Қазақстан Республикасының экологиялық құқығының барлық өзекті институттары туралы жүйелендірілген білім қалыптастыру;
2. Экологиялық құқық ғылымымен дайындалған концепциялар және теориялармен таныстыру;
3. Экологиялық құқықтық нормаларды тәжірибеде қолдана білуін қалыптастыру және жетілдіру;
4. Экологиялық құқықтық сананы қалыптастыру.

Сонымен қатар экологиялық құқықты қарастырғанда міндетті түрде экологиялық құқық бұзушылық үшін қандай жауапкершілік жүктелгеніне тоқталайық. Экологиялық (табиғат қорғау) заңды орындамағаны үшін кінәлілер экологиялық құқық бұзудың түріне байланысты жауапкершілікке тартылады. Экологиялық құқық бұзушылық - бұл табиғат қорғау заңын бұзу және адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиянын тигізетін құқыққа қарсы іс. Тұлғаның экологиялық заңдарға қайшы келетін әрекеттері экологиялық құқық бұзудың белгілері болып табылады. Қоршаған ортаға тигізген зардап деп, қоршаған ортаның сапасына жағымсыз өзгерту алып келген әсерлердің жиынтығын айтады. Зардаптың екі түрлі формасы ажыратылады: залал (табиғи ортаның, ресурстардың, сандық немесе сапалық кемуі, яғни, экологиялық залал); шығын (табиғат пайдаланушы үшін экономикалық тиімсіз салдарлар). Экологиялық құқық бұзғандар әкімшілік, азаматтық құқықтық, тәртіптік, мүліктік, қылмыс-тық жазаларға тартылады. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің «Қазақстан Республикасы орнықты дамуының экологиялық негіздері» атты 4-бабында адам өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз ету жөніндегі мақсатқа мемлекеттің қол жеткізуі басты орында екенін атап өтеді. Бұл дегеніміз экологиялық құқықты білу арқылы қолайлы және қауіпсіз қоршаған орта қалыптастыратынымыз екені анық [3].

Қорытындылай келе ішкі істер органдарында экологиялық құқық оқыту арқылы біз бірінші кезекте экологиялық құқықтық сана қалыптастырамыз және осы арқылы экологиялық жауапкершілікті арттырамыз. Экологиялық сана қалыптастыру арқылы оң нәтижелерге қол жеткізетініміз анық. Ендеше ішкі істер органдарында экологиялық құқықты оқытудың маңызы ерекше деп айтуға негіз бар.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Д.Л. Байдельдинов., «Экологическое законодательство Республики Казахстан». - Алматы, - 2005 ж. - 188 б.
2. С.Ж. Бекишова., «Проблемы охраны окружающей среды в деятельности органов прокуратуры и Министерства внутренних дел Республики Казахстан». - Автореферат. - Алматы, 2000 ж. - 27 б.
3. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексі. <http://adilet.zan.kz>.